

ÖVERSIKTLIG BEHOVSBEDÖMNING FÖR BEBYGGELSEGRUPPER MED ENSKILT VA

UNDERLAG TILL VATTENTJÄNSTPLAN



SAMMANFATTNING

Som underlag till vattentjänstplan för Nyköpings kommun har denna översiktliga behovsbedömning av samlade bebyggelsegrupper med enskilt VA genomförts. Behovsbedömningen visar på om det finns förutsättningar för fortsatt enskilt vatten och avlopp inom bebyggelsegrupperna, eller om åtgärder behöver genomföras med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Tidsperspektivet är 12 år framåt, till och med år 2036.

Den översiktliga behovsbedömningen har genomförts i fyra steg: 1) Identifiering av bebyggelsegrupper 2) GIS-analys om riskfaktorer 3) Kvalitativ bedömning av platsens förutsättningar och 4) kategorisering av resultat.

Resultatet visar på att förutsättningar finns för flera bebyggelsegrupper att ha enskild VA-försörjning. Vid större förändringar i bebyggelsen, till exempel utökning av antal bostäder, kan detta behöva omprövas. Ett antal VA-utredningsområden är identifierade. Utredningsområdena kan ha behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten och dagvatten, men det är inte klargjort hur detta kan lösas på bästa sätt. Utredningar behöver därför genomföras för att få ett bättre beslutsunderlag. I utredningarna ska förutsättningar för både enskild och allmän vatten- och avloppsförsörjning undersökas för att avgöra vilket alternativ som är lämpligast. Ett område med behov av utbyggnad för allmänt VA är också identifierat. Beslut om inrättande av nya verksamhetsområden fattas av kommunfullmäktige.

VA-utredningsområdena och VA-utbyggnadsområde lyfts in som åtgärder i vattentjänstplanen. Vattentjänstplanen ska aktualitetprövas under varje mandatperiod och vid behov revideras. I samband med det behövs även den översiktliga behovsbedömningen uppdateras.

ORDLISTA

Allmän vatten- och avloppsanläggning (Allmänt VA): En VA-anläggning över vilken en kommun eller kommunalt bolag är huvudman (ansvarar) och som har ordnats och används för att uppfylla huvudmannens skyldighet enligt Lagen om allmänna vattentjänster. I den allmänna VA-anläggningen ingår ledningsnät, pumpstationer samt andra anordningar, som krävs för att VA-anläggningen ska fungera på avsett sätt. Benämns också som allmänt VA.

Avloppsvatten: Allt förorenat vatten som når reningsverk genom ledningar. Utgör samlingsnamn för spillvatten och dagvatten.

BDT: Förkortningen står för bad, disk- och tvättvatten och är en typ av anläggning för små avlopp.

Dagvatten: Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från ytor såsom hustak, vägar, parkeringsplatser och stenläggningar.

Dricksvatten: Vattnet i kranen som går att dricka. Kallt vatten i kran kontrolleras enligt Livsmedelsverkets föreskrifter.

Enskilda vatten- och avloppsanläggning (Enskilt VA): En anläggning för dricksvatten, spillvatten eller dagvatten som ägs av fastighetsägare eller drivs som en gemensamhetsanläggning. Benämns också som enskilt VA.

Miljökvalitetsnormer: Miljökvalitetsnormer beskriver den kemiska och ekologiska statusen som en vattenförekomst ska ha uppnått vid ett särskilt årtal. En vattenförekomst är ett avgränsat vattenområde som kan vara en sjö, ett helt eller en del av ett vattendrag, eller ett kustområde. Även större grundvattenmagasin utgör vattenförekomster.

Recipient: Sjö, vattendrag, kustvatten eller grundvatten som är mottagare för spillvatten eller dagvatten.

Små avloppsanläggningar: Avloppsanläggningar som är dimensionerade för högst 200 personer.

Spillvatten: Förorenat vatten från hushåll och verksamheter som behöver renas, det vill säga allt som spolas ner i toalett eller avlopp.

VA: Vatten- och avlopp.

VA-huvudman: Den som äger en allmän VA-anläggning och ansvarar för VA-verksamheten juridiskt och ekonomiskt. Nyköping kommun är huvudman för allmänt VA i kommunen.

Vattentjänster: Dricksvatten, spillvatten och dagvatten kan gemensamt också kallas vattentjänster som VA-huvudmannen hanterar.

Verksamhetsområde för VA: Ett geografiskt område inom vilket kommunen har en skyldighet att tillhandahålla tjänster för dricksvattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering. Ett verksamhetsområde kan innefatta en eller flera av vattentjänsterna.

INNEHÅLL

1. INLEDNING 8

Bakgrund och syfte 8

Enskild VA-försörjning och förutsättningar i Nyköpings kommun....8

2. METOD FÖR BEDÖMNING.....10

Steg 1: Identifiering av bebyggelsegrupper.....10

Steg 2: GIS-analys av riskfaktorer 11

Steg 3: Kvalitativ bedömning om platsens förutsättningar 11

Steg 4: Kategorisering av resultatet 11

3. RESULTAT 12

Enskild VA-försörjning 12

VA-bevakningsområde 13

VA-utredningsområde 14

VA-utbyggnadsområde 15

Fortsatt arbete 15

1. INLEDNING

Bakgrund och syfte

Enligt lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412) ska kommunen inrätta verksamhetsområden om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang. Vid bedömningen av behovet ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas. Bedömningen består av en samlad bild av alla enskilda anläggningar inom en bebyggelsegrupp. Lagen gör ingen skillnad på om det är för ny eller äldre bebyggelse. Det innebär att även äldre och befintliga bebyggelsegrupper inom kommunen, till exempel fritidshusområden med en ökad andel permanentboende, kan bli aktuella för utbyggnad av allmänt VA. Vattentjänsterna omfattar dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Det vanligaste skälet för att inrätta nya verksamhetsområden för befintlig bebyggelse är risker för dricksvattenförsörjningen. I områden med både enskilda dricksvattenbrunnar och avlopp finns det risk att dricksvattnet förorenas, vilket innebär att vattentjänster behöver ordnas i ett större sammanhang.

Som underlag för kommunens vattentjänstplan har en översiktlig behovsbedömning genomförts av samlade bebyggelsegrupper med enskilt VA. Behovsbedömningen visar på om det finns förutsättningar för fortsatt enskilt vatten och avlopp inom bebyggelsegrupperna, eller om åtgärder behöver genomföras med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Tidsperspektivet är 12 år framåt, till och med år 2036.

Den översiktliga behovsbedömningen har tagits fram av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från enheterna strategisk samhällsplanering och miljö på division samhällsbyggnad, samt tjänstepersoner från verksamheten Nyköping vatten på tekniska divisionen.

Enskild VA-försörjning och förutsättningar i Nyköpings kommun

Nyköpings kommun ligger vid kusten och utgörs av ett sprickdalslandskap med varierande topografi. Ungefär en tredjedel av kommunens invånare bor på landsbygden. Utanför verksamhetsområde för allmänt VA ansvarar fastighetsägarna själva för sin dricksvattenförsörjning och avloppshantering. Detta kallas för enskild VA-försörjning.

Dricksvattenförsörjningen löses i många fall med enskild brunn. Det krävs inget tillstånd av kommunen för att anlägga brunn för enstaka hushåll. Därför är kommunens kunskaper om dricksvattentillgången för enskilda brunnar begränsad. Inom vissa bebyggelsegrupper med enskild VA-försörjning i kommunen har fastighetsägarna gått ihop och drifvar en dricksvattenanläggning gemensamt. Det är först om en dricksvattenanläggning tillhandahåller 10 m³ dricksvatten eller mer per dygn, försörjer minst 50 personer med dricksvatten, eller används för en kommersiell eller offentlig verksamhet som den behöver anmälas till kommunen enligt livsmedelverkets föreskrifter (LIVSFS 2022:12) om dricksvatten.

I kommunen finns cirka 6500 små avloppsanläggningar. Små avloppsanläggningar är dimensionerade för högst 200 personer som en fastighetsägare eller samfällighet ansvarar för. Utsläpp av avloppsvatten kräver tillstånd från Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Enligt Miljöbalken (SFS 1998:808) ska avloppsvatten avledas och renas eller tas hand om på något sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Tillsyn av enskilda avlopp påbörjades på uppdrag av Bygg- och miljönämnden år 2006 och sedan dess har alla kända avloppsanläggningar i kommunen fått tillsyn. Kommunen har därför relativt god kännedom om vilka små avloppsanläggningar som finns i kommunen.

Varje år inkommer ungefär 50–60 tillståndsansökningar för nya avloppsanläggningar till Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Dessa innefattar nybyggnationer, äldre anläggningar som görs om på grund av bristfällig funktion, samt fastigheter som ökar sin VA-standard med följd att avloppsvattnet behöver renas. Andelen avloppsanläggningar som inrättas på grund av bristfällig funktion har minskat efter kommunens tillsyn av avloppsanläggningar.

Även för avloppshantering kan fastighetsägare gå samman och bilda en gemensamhetsanläggning. I vissa fall kan det vara ekonomiskt fördelaktigt för fastighetsägarna med en gemensam hantering av vatten och avlopp, jämfört med att varje fastighet har en avloppsanläggning. En större anläggning kan även ha bättre förutsättningar att klara miljökraven över tid vilket leder till minskade utsläpp till recipient.

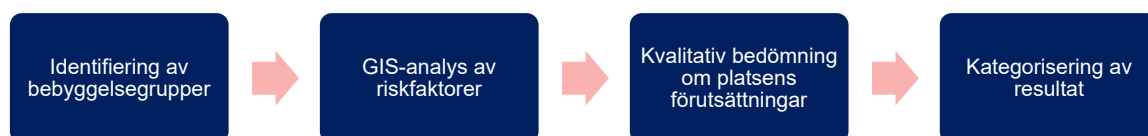
Tillsyn på de större avloppsreningsanläggningarna sker ungefär vartannat år. Generellt är funktionen hos anläggningarna övergripande god. En vanlig utmaning är inläckage på avloppsnätet som kan påverka reningen negativt och gör att reningsverken bräddar.

2. METOD FÖR BEDÖMNING

I behovsbedömningen ingår bebyggelsegrupper med enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde för allmänt VA. Praxis har visat att kommunen kan bli skyldig till utbyggnad av allmänt VA när en bebyggelsegrupp består av 20–30 fastigheter.

Ibland kan det vara nödvändigt att bygga ut allmänt VA för ett mindre antal fastigheter, men då utifrån särskilt starka miljö- och hälsoskäl.

Behovsbedömningen utförs i fyra steg enligt figur 1.



Figur 1: Behovsbedömningens fyra steg.

Steg 1: Identifiering av bebyggelsegrupper

En GIS-analys utförs för att identifiera bebyggelseområden med minst tio fastigheter och högst 100 meter mellan huskroppar. Bebyggelsestrukturen bedöms även om området utgör en samlad bebyggelsegrupp som har färre än 20 bostäder men som fortfarande ligger tätbebyggt.

Ett antal fastigheter utanför allmänt VA är avtalskunder till kommunen. Det innebär att de genom avtal har en anslutningspunkt på den allmänna va-anläggningen för dricksvatten och/eller spillvatten. I behovsbedömningen ingår de bebyggelsegrupper som har anslutningspunkt för en av vattentjänsterna. De bebyggelsegrupper som har anslutning för båda vattentjänsterna inkluderas inte.

Steg 2: GIS-analys av riskfaktorer

Med hjälp av GIS analyseras och poängsätts bebyggelsegrupperna utifrån ett antal riskfaktorer. Följande aspekter har studerats:

- *Kvalitet och kvantitet på dricksvatten*
- *Avloppssituation*
- *Recipient (miljökvalitetsnormer för vatten)*
- *Omgivningens känslighet (bland annat Natura 2000)*
- *Bebyggelseutveckling*
- *Planförhållanden*

Steg 3: Kvalitativ bedömning om platsens förutsättningar

Efter GIS-analysen genomförs en kvalitativ bedömning om bebyggelsegruppernas unika förutsättningar utifrån kommunens kännedom. Detta inkluderar:

- *Typ av anläggning för dricksvatten och spillvatten*
- *Andel permanentboende i området*
- *Recipientens känslighet*
- *Bedömning av kumulativ belastning*

Steg 4: Kategorisering av resultatet

Utifrån resultatet i GIS-analysen och den kvalitativa bedömningen har alla bebyggelseområden kategoriserats utifrån om förutsättningar för enskild dricksvattenförsörjning och omhändertagande av spillvatten och dagvatten finns, eller om åtgärder behöver genomföras med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Kategorierna ser ut följande:

- *Enskilt VA-område*
- *VA-bevakningsområde*
- *VA-utredningsområde*
- *VA-utbyggnadsområde*

I kapitel 3 med resultat presenteras varje kategori med beskrivning vad de innebär och vilka bebyggelsegrupper som omfattas av det.

3. RESULTAT

Resultatet av den översiktliga behovsbedömningen visar på om det finns förutsättningar för fortsatt enskilt vatten och avlopp inom bebyggelsegrupperna, eller om åtgärder behöver genomföras med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljö. Resultatet för varje kategori presenteras nedan. Resultatet i tabellerna är inte rangordnade utan bebyggelsegrupperna står enligt bokstavsordning.

Enskild VA-försörjning

De områden som kategoriseras som enskild VA-försörjning bedöms ha förutsättningar för enskild VA-försörjning inom en överskådlig tid. Sannolikheten att människors hälsa eller miljö påverkas negativt bedöms vara låg.

Enskild VA-försörjning	
Bebyggelseområde	Kommentar
Hacksjön	Fritidsområde med 31 fastigheter. Två fastigheter med permanentboende. Stora tomter. Detaljplan från 1973 som begränsar byggnadsarean till 80 m ³ och ett våningsplan. Osannolikt att permanentboende ökar utan ändrad detaljplan. Enkel VA-standard med slutna tankar för WC, torrtoaletter och BDT (bad, disk- och tvättvatten). Området kan fortsatt försörjas av enskilda lösningar så länge permanentning och utsläpp från WC inte ökar.
Hummelvik	Majoritet fritidsboende. Risk för saltvatteninträngning från Östersjön men ingen känd påverkan. Bedöms inte som ett större sammanhang Bergigt område utan närhet till allmänt VA.
Ladängen	Fritidsområde med 20 fastigheter, utan permanentboende. Enklare standard på avlopp. Majoritet torrtoaletter och BDT. Området kan fortsatt försörjas av enskilda lösningar så länge permanentning och utsläpp från WC inte ökar.
Lid	Villabebyggelse med majoritet permanentboende fördelat på 24 fastigheter. Bedöms inte vara ett större sammanhang då området är relativt utspritt och därmed har goda förutsättningar att hantera vatten och avlopp genom enskilda lösningar.

VA-bevakningsområde

De områden som kategoriseras som VA-bevakningsområde bedöms ha förutsättningar för enskild VA-försörjning. Vid större förändringar i bebyggelsen, till exempel utökning av bostäder, kan detta omprövas. Kommunen följer utvecklingen i området genom bland annat tillsyn av avloppsanläggningar och andel

permanentboende i området. En ny bedömning av områdena behöver genomföras i samband med revidering av vattentjänstplanen.

VA-bevakningsområde	
Bebyggelseområde	Kommentar
Aspudden	Cirka 30 fastigheter med en majoritet av fritidshus vid sjön Långhalsen. Fördelat över två mertätbebyggda områden med enstaka fastigheter emellan. Framför allt risk för påverkan på recipienten Långhalsen. Tillsyn av avloppsanläggningar bör prioriteras för att minska näringsbelastning på recipienten. Ökad risk för påverkan på dricksvattnet om obebyggda tomter bebyggs och permanentning ökar i området.
Berghag-Hagalund	30 fastigheter. Majoritet permanentboende varav de flesta är anslutna till allmänt dricksvatten via avtal men har enskilda avloppsanläggningar.
Fnöska	Fritidsområde med 20 fastigheter, varav 6 strandtomter, vid Båven. Tre tomter med permanentboende.
Kila	Samhälle med ca 20 fastigheter och majoritet permanentboende. Kyrka med kyrkogård samt lantbruksfastigheten Ålberga Gård. Området har ett gemensamt avloppsreningsverk dit majoriteten av fastigheterna öster om Ålbergaån är anslutna. Ålbergaån - Kilaån är känslig recipient och Natura 2000-område.
Koppartorp	Samhälle med 19 fastigheter. Majoritet permanentboende, kyrka, kyrkogård och hembygdsgårdsgård. 11 fastigheter i östra delen av Koppartorp är anslutna till allmänt dricksvatten och spillvatten.

Mosstorp	Fritidsområde samt Mosstorps gård. 28 fastigheter. Majoritet fritidsboende. Mosstorps gård är anslutna till allmänt vatten och spillvatten.
Risö	Skärgårdsö med fritidshusbebyggelse, 65 fastigheter. Inga eller enstaka permanentboende. Övervägande enklare VA-standard, torrtoaletter och BDT.
Romholmen	Två stora fastigheter med fritidshus och hyrstugor. med främst torrtoaletter och eget dricksvatten. Fåtal permanentboende.
Strandstuviken/Örstignäs	Fritidsområde med 35 fastigheter varav 16 permanent bebodda. Ligger i anslutning till naturreservat och badplats som riskerar att påverkas negativt av avloppsutsläpp.

VA-utredningsområde

Områden kategoriserade som VA-utredningsområde innebär att den rådande utvecklingen behöver studeras närmare gällande VA försörjning. Områdena kan ha behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten och dagvatten, men det är inte klargjort hur detta kan lösas på bästa sätt. Utredningar behöver därför genomföras för att få ett bättre beslutsunderlag. I utredningarna ska förutsättningar för både enskild och allmän vatten- och avloppsförsörjning undersökas för att avgöra vilket alternativ som är lämpligast. Utredningarna behöver genomföras i samverkan mellan divisionerna Samhällsbyggnad och Tekniska divisionen.

VA-utredningsområde	
<i>Bebyggelseområde</i>	<i>Kommentar</i>
Granolund-Kvegerö (Sillekrog)	Två fritidsområden med totalt 300 fastigheter med olika slags enskilda avloppslösningar. Nästan hälften av fastigheterna är permanentboende och nivån av permanentning är den högsta i kommunen sedan 2001.
Kisäng	Omvandlingsområde med 115 fastigheter varav hälften permanentboende. Ett av områdena i kommunen med störst permanentning. Utpekad i översiktsplanen som lämplig för permanentning.
Påljugshage	19 fastigheter med majoritet permanentboende nära Nyköpings tätort med gemensam avloppsanläggning utan tillräcklig rening. Dricksvatten med kvalitetsproblem.
Sjöskogen	Fritidsområde med 123 fastigheter varav 24 permanent bebodda. Bergigt område med dåliga förutsättningar för enskilda avlopp om permanentning i området ökar.

	Utpekad i översiktsplanen som lämplig för permanentning.
Stigtomta-Fridhem	Område i norra Stigtomta med 17 fastigheter och majoritet permanentboende. Ungefär hälften av fastigheterna bedöms vara anslutna till allmänt dricksvatten och spillvatten, resten har enskilda avloppslösningar. Det finns ett uppdrag att ta fram en detaljplan i nära anslutning av bebyggelsegruppen. I planuppdraget kommer behovet av allmänt VA att aktualiseras, vilket kan påverka omfattningen av planen

VA-utbyggnadsområde

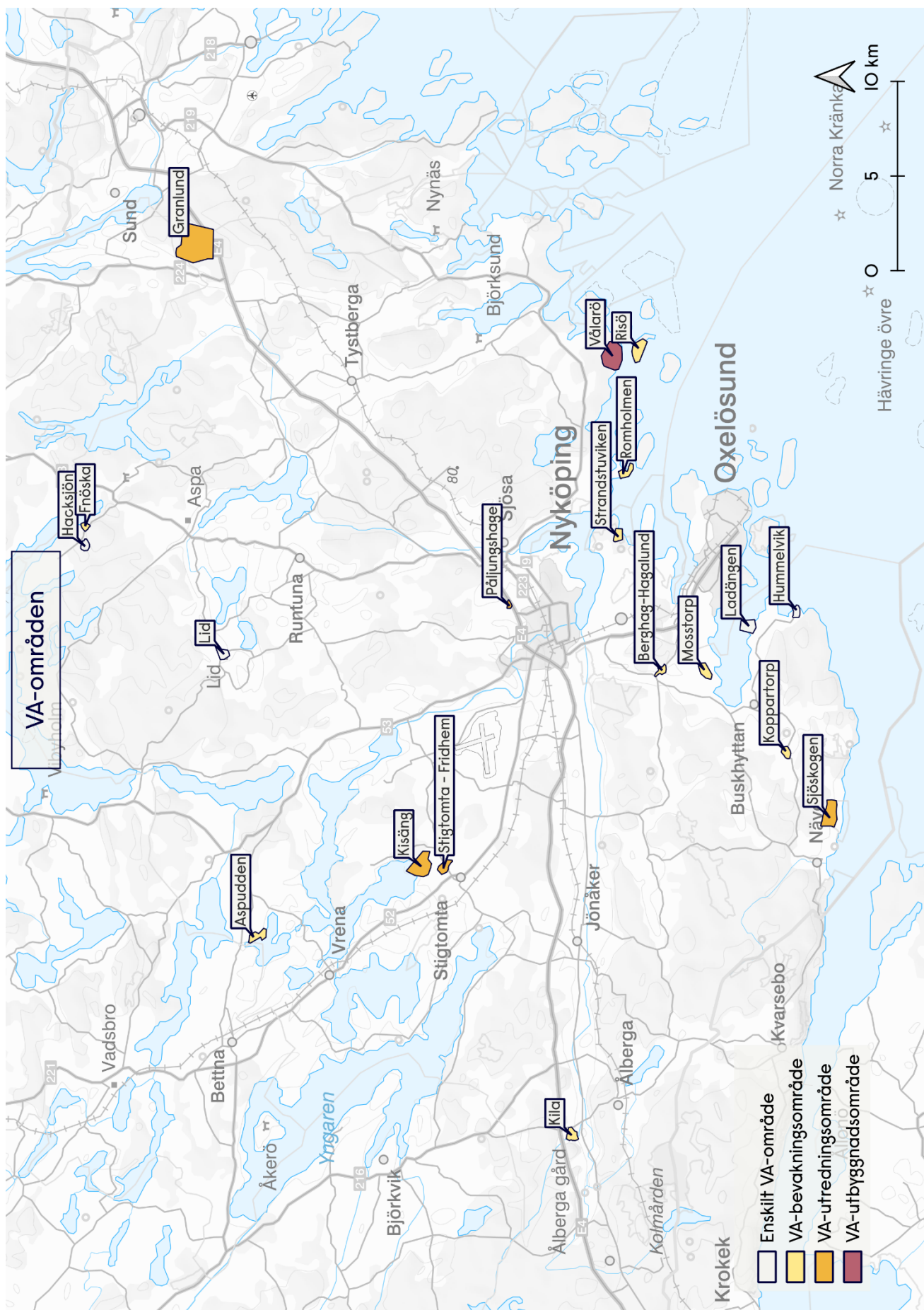
Områden kategoriserade som VA-utbyggnadsområde har idag enskilt VA, men där bedömningen är att behov allmänt VA föreligger. Hela eller delar av området planeras därför att inkluderas i verksamhetsområde för allmänt VA. Beslut om inrättande av nya verksamhetsområden fattas av kommunfullmäktige.

VA-utbyggnadsområde	
<i>Bebyggelseområde</i>	<i>Kommentar</i>
Vålarö	Fritidshusområde med omkring 180 fastigheter och en mindre andel permanentboende. Området har en gemensam avloppsanläggning för BDT-avlopp. Området fick en ny detaljplan 2012 som medger större byggrätt och beskriver att allmänt VA ska byggas ut till området. En mer noggrann utredning om genomförandet behöver tas fram.

Fortsatt arbete

VA-utredningsområdena och VA-utbyggnadsområde lyfts in som åtgärder i vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanen ska aktualitetprövas under varje mandatperiod och vid behov revideras. I samband med det behövs även den översiktliga behovsbedömningen uppdateras.



Figur 1: Karta över resultat av den översiktliga behovsbedömningen.